

Общинските планове за отопление и охлаждане – напредък по методологията за България

Генади Кондарев / ЧИЕЦ

Задължителни общински планове за отопление и охлаждане (чл. 25(6) EED)

- Какво изисква директивата: държавите членки трябва да гарантират, че всяка община с население над 45 000 жители изготвя локален план за отопление и охлаждане, базиран на националната оценка и в съответствие с принципа „енергийната ефективност на първо място“.
- От кога важи: преразгледаната Директива за енергийна ефективност (ЕС) 2023/1791 влезе в сила на 10.10.2023 г., а крайният срок за транспониране в националното законодателство беше 11.10.2025 г.
- Състояние в България: срокът вече е изтекъл, директивата още не е транспонирана, а България е сред държавите с открита процедура за неизпълнение от Европейската комисия – т.е. на практика изискването към общините над 45 000 жители е в забавено изпълнение.
- Очаквано развитие: по настоящи индикации се очаква транспониране през декември 2025 г.; ще следим внимателно дали националната уредба пълношенно ще въведе изискванията на чл. 25(6) – както по обхват на общините, така и по съдържание и качество на плановете.

Методология на CHAMP за разработване на общински планове за отопление и охлаждане

- Проект CHAMP (с партньори в България, Хърватия и Гърция_ адаптира водещата европейска методология за Н&С планиране, за да подпомогне българските общини в задълженията им по ЕЕД (чл. 25(6)). Подходът предлага единна рамка, която гарантира съпоставимост, качество и съответствие с европейските изисквания.

Методологията включва пет последователни етапа:

1. Управление на процеса и данните

- Създаване на местна работна група за отопление и охлаждане.
- Разписване на роли, срокове, управление на данните и достъп до местни, регионални и национални източници.
- Включване на ключови заинтересовани страни (оператори на мрежи, индустрия, социални структури, енергийни общности).

2. Инвентаризация

- Анализ на сградния фонд, потреблението на топлина/охлаждане и индустриални нужди.
- Картографиране на инфраструктурата (топлофикация, газови мрежи, електроснабдяване и децентрализирани мрежи).
- Енергийни и климатични баланси на общината.

3. Анализ на потенциала

- Възможности за енергийна ефективност.
- Потенциал за ВЕИ: слънчева топлина, геотермия, биомаса, отпадна топлина, др.
- Идентификация на приоритетни зони за централно отопление и нискотемпературни мрежи.

4. Целеви сценарий

- Разработване на сценарии за намаляване на потреблението и за бъдещо устойчиво топлоснабдяване.
- Моделиране на възможни комбинации от технологии (термопомпи, ВЕИ, топлофициране, отпадна топлина).
- Път към климатична неутралност, съобразен с местни условия.

5. Стратегия и мерки

- Портфейл от мерки: реновиране, нови топлинни мрежи, електрификация, охлаждане, управление на търсенето.
- Подкрепа към уязвими домакинства и най-лошо представящи се сгради.
- Развитие на енергийни общности и потребителски кооперативи.
- Подходи за финансиране (SCF, Модернизационен фонд, МФР 2028–2034, финансови инструменти).
- Система за мониторинг и актуализации – планът е динамичен „rolling process“, не еднократно упражнение.

Пилотно приложение в община Перник

CHAMP прилага методологията първо в Перник, с цел да демонстрира:

- как се структурират данните;
- как се прави анализ на потенциала;
- как се изгражда реалистичен целеви сценарий;
- как се подготвя портфейл от мерки, включително социални и финансови механизми.

Търсим и други общини в България!

Независимо, че общините все още не са под натиск каним общини да се включат рано и да започнат работа по свои планове за устойчиво отопление и охлаждане

Европейска рамка за отопление и охлаждане – ключови политики (обобщение)

1. Стратегия на ЕС за отопление и охлаждане (2016)

Първият общоевропейски документ, насочен към енергийното потребление и климатичния отпечатък на отоплението и охлаждането. Акцентите са върху:

- енергийна ефективност и модерни системи;
- развитие на централното отопление/охлаждане;
- стимули за обновяване на сградите, иновации и финансиране. След Европейския зелен пакт стратегията изисква обновяване – особено по отношение на бързото навлизане на електрификацията и нискотемпературните системи.

2. Стратегия за интегриране на енергийната система (2020)

Задава нов модел на мислене в планирането: всички енергийни носители и сектори трябва да се разглеждат интегрирано.

Основни принципи:

- приоритизиране на ефективността и електрификацията;
- интегриране на ВЕИ и оползотворяване на отпадна топлина;
- дигитализация, взаимодействие между сектори и активно участие на потребителите.

Това е „гръбнакът“ на модерното енергийно планиране в ЕС.

3. Директива за възобновяема енергия RED III

Новата архитектура на европейската политика за ВЕИ.

- Цел за 2030: 42.5% ВЕИ (възможност за 45%).
- Задължително годишно увеличение на ВЕИ в отопление и охлаждане:
 - 0.8 п.п. (2021–2025) и 1.1 п.п. (2026–2030).
- Улеснено разрешително за термопомпи; стимули за електрифициране на сградите.
- Подкрепа за модерни нискотемпературни системи и секторно планиране.

4. Директива за енергийна ефективност (EED)

- По-високи цели за спестяване на енергия.
- Община >45 000 жители = задължителен общински план за отопление и охлаждане.
- Изисквания NECR да включват анализи на отопление и охлаждане.
- Път към постепенно извеждане на фосилните горива, с насърчаване на ВЕИ и отпадна топлина.
- Защита на енергийно уязвимите и развитие на енергийни общности.

5. Директива за енергийните характеристики на сградите (EPBD)

- Въвежда стандарти за почти нулево и нулевоемисионно строителство.
- Ускорена интеграция на соларни системи:
 - обществени/търговски (2026),
 - нерезиденциални при реновация (2027),
 - нови жилищни (2029),
 - съществуващи обществени (2030).
- Стоп на субсидии за самостоятелни фосилни котли след 2025; пълно извеждане до 2040.

6. ETS2 – новата система за въглеродно ценообразуване

- От 2028 г. (трябваше да е от 2027) обхваща сградите, транспорта и малката индустрия.
- Въвежда реална цена на въглерода за всички отоплителни горива.
- Приходите финансират декарбонизация на сградите, отоплението и мобилността.
- Част от тях постъпват в Социалния климатичен фонд (SCF).

Финансиране за декарбонизация на отоплението и охлаждането

- Социален климатичен фонд (SCF)
 - Средства за уязвими домакинства и МСП.
 - Инвестиции в енергийна ефективност, модерно отопление/охлаждане, ВЕИ и мобилност.
 - Период 2026–2032: мин. €86.7 млрд. (със 25% съфинансиране от държавите).
- Модернизационен фонд
 - Подкрепя инфраструктурни проекти, особено в централното отопление.
 - Очакван ресурс 2021–2030: поне €57 млрд.
 - Значим инструмент за страни от ЦИЕ, включително България.
- Следващата МФР (2028–2034)
 - Възможност за стратегическо планиране на по-амбициозни отоплителни мерки.
- Синергии със средствата на RRF, национален бюджет и общински бюджети, и международни институции (ЕИБ, ЕБВР).
- Необходим е плавен преход към повече финансови инструменти, а не само грантове – за мобилизиране на спестявания на домакинствата и бизнеса.

Благодаря за вниманието!

Генади Кондарев

Експерт по енергийна политика, ВЕИ, отопление и охлаждане

Черноморски изследователски енергиен център (ЧИЕЦ)

Ул. Виктор Григорович 7, София 1606

Тел.: 088 968 9890

Е-поща: genady@bserc.eu

